

ทางเลือก-ผิด 'ห้วยสะโตน' ทางตัน! ฝ่า 'มรดกโลก'

การก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยสะโตน ที่บริเวณบ้านหนองผักแว่น ต.ทัพราช อ.ตาพระยา จ.สระแก้ว ของกรมชลประทานและจังหวัดสระแก้ว เป็นอีกความพยายามหนึ่งที่ต้องการแก้ปัญหาภัยแล้งซ้ำซากในพื้นที่ อ.ตาพระยา ที่จัดว่าเป็นอำเภอที่แห้งแล้งสุด และมีประชากรที่ยากจนที่สุดของจังหวัด

เนื่องจากลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่อยู่ในที่อับฝน และลาดชันสู่ประเทศกัมพูชา เมื่อฝนตกลงมาน้ำทั้งหมดจะไหลลงสู่ประเทศกัมพูชา ประกอบกับปริมาณน้ำฝนที่ตกในแต่ละปีมีเพียง 900-1,100 มิลลิเมตร ซึ่งน้อยกว่าเกณฑ์เฉลี่ยปกติ ที่ควรจะตกประมาณ 1,400-1,500 มิลลิเมตร จึงทำให้ อ.ตาพระยา แห้งแล้งกันดารกว่าพื้นที่อื่นๆ

นอกจากนี้ อ.ตาพระยา ยังมีอ่างเก็บน้ำสำคัญเพียงแห่งเดียว คืออ่างเก็บน้ำห้วยยาง ที่มีความจุของอ่างเก็บน้ำ 60 ล้านลูกบาศก์เมตร (ลบ.ม.) แต่มีน้ำในอ่างเพียง 20-35 ล้าน ลบ.ม.ต่อปีเท่านั้น ทำให้ไม่พอเพียงต่อการอุปโภค-บริโภค และใช้ในพื้นที่การเกษตรที่มีอยู่ถึง 40,000 ไร่ "ห้วยสะโตน" จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ทุกฝ่ายเห็นพ้องตรงกัน ว่ามีความจำเป็นที่จะต้องผลักดันให้เกิดขึ้นให้ได้

ทั้งนี้ จากข้อมูลของกรมชลประทานระบุว่า บริเวณลุ่มน้ำลำสะโตนที่จะมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำนั้น ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติตาพระยา แต่ละปะจะมีน้ำท่าเฉลี่ย 230.32 ล้าน ลบ.ม. แต่สามารถเก็บกักไว้ในแหล่งน้ำธรรมชาติและในเขตชลประทานได้เพียง 90 ล้าน ลบ.ม.เท่านั้น ที่เหลือจะไหลลงสู่ทะเลสาบเขมรในประเทศกัมพูชาทั้งหมด "ห้วยสะโตน" จึงถูกออกแบบ

มา เพื่อให้สามารถเก็บกักน้ำไว้ ไม่ให้ไหลทิ้งไปโดยเปล่าประโยชน์ใดๆ

โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยสะโตน เริ่มมาตั้งแต่ปี 2525 เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีรับสั่งให้กรมชลประทานพิจารณาหาแนวทางการพัฒนาอ่างเก็บน้ำห้วยสะโตน จนกระทั่งในปี 2527 พระองค์มีพระราชดำริเห็นชอบให้ดำเนินโครงการ โดยกรมชลประทานเป็นผู้ดำเนินการ กระทั่งปี 2541 กรมชลประทานได้ศึกษาจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น และทำเรื่องขอใช้พื้นที่จำนวน 5,188-1-22 ไร่จากกรมป่าไม้ และออกแบบรายละเอียดจนเสร็จเรียบร้อยในปี 2543

ในปี 2548 คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติมิมติเพิกถอนพื้นที่อุทยานตาพระยาบางส่วน เพื่อการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ แต่ยังไม่ได้รับเสนอคณะรัฐมนตรี (ครม.) อุทยานแห่งชาติตาพระยาถูกประกาศเป็นพื้นที่มรดกโลกทางธรรมชาติ โครงการดังกล่าวจึงถูกระงับไปโดยสิ้นเชิง

หลังจากโครงการถูกระงับลง เพราะเหตุผลของความเป็นมรดกโลก แต่ในส่วนของกรมชลประทานเองยังพยายามที่จะผลักดันโครงการต่อไป โดยการแก้ไขปรับปรุงโครงการให้เล็กลง เพื่อให้ใช้พื้นที่ในการก่อสร้างน้อยที่สุดเพียง 20 ไร่ สำหรับการขุดสระรับน้ำ และอาคารรับน้ำจำนวน 5 ไร่ จากนั้นจึงผันน้ำลงไปยังเขื่อนห้วยยาง ที่อยู่ห่างออกไปประมาณไม่เกิน 5 กิโลเมตร เพื่อเติมน้ำในอ่างห้วยยาง ให้เต็มความจุของอ่าง โดยใช้พื้นที่ในการวางท่อและขุดลอกคลองธรรมชาติ สำหรับการผันน้ำเพียง 15 ไร่

ส่วนการออกแบบสระเก็บน้ำนั้น ทางกรมชลประทานได้ออกแบบให้กลมกลืนกับธรรมชาติ และสระน้ำที่ขุดยังใช้เป็นแหล่งน้ำสำหรับสัตว์ป่าในฤดูแล้ง สร้างความชุ่มชื้นให้ผืนป่าในเวลาเดียวกัน ซึ่งโครงการดังกล่าวจะใช้งบประมาณเพียงไม่เกิน 160 ล้านบาท

ต่อมา **สรวงศ์ เทียนทอง** ส.ส.สระแก้ว เขต 3 พยายามจะรื้อฟื้นโครงการดังกล่าวขึ้นมาอีกครั้ง แต่ก็

ยังติดขัดด้วยเหตุผลของการเป็นพื้นที่มรดกโลก กระทั่งเมื่อวันที่ 8 และ 9 มีนาคมที่ผ่านมา “สรวงศ์” ในฐานะที่ปรึกษาคณะกรรมการธิการ (กมธ.) ป้องกันและบรรเทาผลกระทบจากภัยธรรมชาติและสาธารณภัย ได้นำคณะกรรมการพร้อมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นตัวแทนจากสำนักงานงบประมาณ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและอีกหลายหน่วยงาน ลงพื้นที่จังหวัดสระแก้ว เพื่อพูดคุยและหาทางออกร่วมกับ ภัครธรณ์ เทียนไชย ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว องค์การปกครองท้องถิ่น นายอำเภอ กำนันผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านในพื้นที่ ตลอดจนลงพื้นที่จริงในบริเวณที่จะก่อสร้าง

อย่างไรก็ดี การพูดคุยในวันนั้น ยังไม่สามารถที่จะหาข้อสรุปใดๆ ได้ เพราะยังติดขัดความเป็นพื้นที่มรดกโลก ที่ไม่สามารถดำเนินการใดๆ ได้ แต่ก็ยังพอมีความหวังอยู่บ้างที่มีการเสนอแนะให้ใช้แบบอย่างการก่อสร้างของเขื่อนห้วยโสมง จ.ปราจีนบุรี ที่แม้จะมีพื้นที่ส่วนหนึ่งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติปางสีดา อันเป็นพื้นที่มรดกโลกเช่นกัน แต่สามารถใช้มิติ ครม.ขอพื้นที่ส่วนหนึ่งสำหรับก่อสร้างได้ ดังนั้นอ่างเก็บน้ำห้วยสะโตน จึงน่าจะทำได้เช่นกัน

เกี่ยวกับเรื่องนี้ “สรวงศ์” บอกว่า โครงการนี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้เกิดขึ้นให้ได้ เพื่อแก้ปัญหาความแห้งแล้งกันดารของชาว อ.ตาพระยา จะต้องหาวิธีการใดๆ ก็ตาม ที่จะทำให้ชาวตาพระยามีน้ำใช้อย่างเพียงพอ ซึ่งไม่จำเป็นที่จะต้องไปเน้นที่การสร้างเขื่อน

เพียงอย่างเดียว หากไม่สามารถทำได้ และในส่วนของคณะกรรมการเองซึ่งไม่มีอำนาจในการอนุมัติ ทั้งงบประมาณและการอนุญาตให้ใช้พื้นที่ก่อสร้าง ก็จะทำให้หน้าที่จะรวบรวมปัญหาอุปสรรค เป็นคนกลางนำความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชน ไปนำเสนอต่อหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรง

ด้าน “ภัครธรณ์” ระบุว่า ประชาชนทุกภาคส่วนของ อ.ตาพระยา มีความเห็นตรงกันถึงความจำเป็นในการก่อสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำดังกล่าว ภาคราชการทุกหน่วยงานในพื้นที่ต่างก็เห็นไปทางเดียวกัน จะติดขัดก็เพียงพื้นที่ดังกล่าวอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติตาพระยาที่เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่มรดกโลกทางธรรมชาติ ที่ไม่สามารถเข้าไปแตะต้องได้ ดังนั้นทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องน่าจะต้องพิจารณาร่วมกันว่า ระหว่างความแห้งแล้งอดอยากยากจนของประชาชน กับการเป็นมรดกโลก สิ่งใดน่าจะมีความสำคัญมากกว่ากัน

“ปัญหาของความเป็นมรดกโลก ยิ่งคร่ำชีวิตของผู้คนไปแล้วมากมาย ด้วยอุบัติเหตุบนถนนสายตาพระยา-บุรีรัมย์ ในช่วงที่ผ่านเขาช่องตะโก อ.ตาพระยา ที่เป็นตลาดชั้นและแคบ ทางจังหวัดพยายามแก้ปัญหา เพื่อให้อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นลดลงด้วยการขยายพื้นผิวถนน ออกไปอีกเพียงข้างละ 1 เมตร แต่ทำไม่ได้เพราะอยู่ในเขตมรดกโลก ดังนั้นจึงไม่รู้ว่าชีวิตของประชาชนจะต้องสูญเสียไปอีกเท่าใด เพื่อแลกกับความเป็นมรดกโลก” ภัครธรณ์ทิ้งท้าย

สมยศ ลินธุ์พันธ์